

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

ЄДНІСТЬ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ
ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Матеріали міжвузівської науково-практичної
конференції 15—16 травня 2002 року

Частина II. Тези виступів

2002

1. Рівень засвоєння провідних ідей, які визначають концептуальну спрямованість діяльності військового педагога. Такими можуть бути закономірності креативної педагогіки та акмеології – науки про досягнення найвищих, пікових фаз у людському розвитку [2], педагогіка співпраці, психоаналітична педагогіка, концепція безперервної освіти. Чим ширший арсенал методів, тим вільніше самореалізується викладач як людина, як професіонал.

2. Другий рівень ми б назвали рівнем конструктивно-методичних алгоритмів, схем, блоків. Цей рівень реалізується сьогодні шляхом винахідницьких завдань і рішень Альтшулера, прийомів впливу на людей П.Таранова, педагогічної технології розвитку інтелекту Г.Алдера [1].

3. Третій рівень витікає з індивідуальної творчої лабораторії викладача, з його технічної майстерності, мистецтва оперувати на практиці творчими ідеями, бути в самореалізації, в задоволенні навчальною працею

Втілення вищенаведеної трьохрівневої вертикалі забезпечує потребу самовдосконалення молодого педагога, розвиток його акмеологічної культури, яка пов'язана з гностичною, конструктивною, організаторською, комунікативною галузями педагогічної діяльності.

Література

1. Алдер Г. Техника развития интеллекта. – Спб.: Питер, 2001.
2. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М., 1984.
3. Психолого-педагогические основы совершенствования профессионализма персонала /Психология и педагогика. Учебное пособие. Под редакцией К.А.Абушхановой, Н.В.Васиной, Л.Г.Лаптева, В.А.Сластенина. – М.: Изд-во "Совершенство", 1998, 320 с.
4. Теплов Б.М. Ум полководца /Избранные труды, в 2-х т. Т.1. – М., 1985.

Назарук О.М., аспірантка, Інститут психології
ім.Г.С.Костюка АПН України

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЗАСОБАМИ НАРАТИВУ.

Система освіти спрямована, *по-перше*, охопити різні вікові періоди та різні соціальні групи, *по-друге*, створити умови для

розвитку самостійних особистостей, *по-третє*, підготувати грамотних спеціалістів в різних сферах діяльності. Окреслені вище напрямки, завдяки різноманітним формам та методам, здійснюються в закладах освіти (дитячих садках, школах, ПТУ, ВНЗ та ін. позашкільних установах) багатьма спеціалістами.

Зрозуміло, що система освіти являє собою своєрідну ієрархію, тобто кожна її ланка (мається на увазі навчальні заклади) виконують важливі специфічні функції, цікаво, що без наявності якоїсь із ланок, розвиток та становлення особистості не буде мати цілеспрямованого систематичного виховного та педагогічного ефекту.

Однією з найтриваліших за відвідуванням (з 6 років до 18 років) установ в житті людини – є школа. Шкільна освіта охоплює наступні етапи життя, інакше, періоди психічного розвитку дитини – молодший, середній та старший шкільний вік. Ці періоди становлення особистості достатньо насичені в афективному (емоційному) та когнітивному (пізнавальному) плані, тому впливають безпосередньо на смислову сферу особистості дитини та її майбутнє в цілому.

Сучасна освітня реформа враховує, що така динамічна ситуація в психологічному та соматичному розвитку дитини протягом навчання в школі, вимагає підготовки різноманітних кваліфікованих спеціалістів, тобто таких кадрів, які б змогли в закладах освіти здійснювати науково-педагогічний та соціально-психологічний напрямки діяльності. Взагалі, майбутні фахівці мають разом виконувати комплексну роботу щодо дитини, тобто з *одного боку*, – **педагоги, куратори**, спрямовані на виховання і якісну передачу знань, досвіду, соціальних обов'язків, культурних норм і цінностей, з *іншого*, – **соціальні педагоги, шкільні психологи**, – спрямовані на психологічну допомогу та розробку індивідуальних підходів, особливо до "проблемних" дітей, з урахуванням їхніх вікових та пізнавальних особливостей.

Вищезазначені спеціальності в межах шкільної освіти вимагають від майбутніх спеціалістів наявність не тільки *професійних якостей*, які виключають в себе – глибоке знання свого предмету, майстерне викладення матеріалу, впровадження різних видів діяльності, якісне керівництво психічним розвитком (Г.С. Костюк, 1989; Виготський Л.С., 1991), педагогічний такт (Страхов І.В., 1966; Синиця І.О., 1981;1983) та педагогічне спілкування (Кузьміна Н.В., 1961; Леонтьєв А.А., 1979; В.А. Кан-Калик, 1987), але й *особистих якостей*, які вивчались вітчизняними педагогами та психологами комплексно чи окремо (Гоноболін Ф.Н., 1965; Ніколенко Д.Ф., 1979; Бодальов О.О., Ляудіс В.Я., 1980; Крутецький В.А., 1982; Климов Є.А., 1984; Кулюткін Ю.Н., Сухобска Г.С., 1990 та інші), а саме високий

рівень загальної культури та моральності, любов та повага до особистості дитини, уміння контролювати власний настрій, здатність регулювати нестандартні ситуації і т. ін. Головним, все ж таки, на наш погляд, – є вмiле володіння різноманітними методами, де професійні та особистісні якості перегукуються та взаємодоповнюються.

Саме наративний метод виступає своєрідним поєднанням психолого-діагностичних та педагогічних методів. Тексти-наративи широко використовуються в психотерапевтичному просторі, зокрема в усній формі (Калмикова Є.С., Чеснова І.Г., 1996; Калмикова Є.С., Мергентайлер Е., 1998; Ялом І., 1999; Сідоренко О., 2000; Нуркова В.В., 2000; Брокмейер Й., Харре Р., 2000; Фридман Д., Комбс Дж., 2001), ми ж рекомендуємо, у вигляді письмової саморозповіді про важливу подію із власного життя дитини шкільного віку. Достатньо раз на рік, на початку навчального процесу, сприяти розвитку "наративізації свідомості" (Чепелева Н.В.), тобто надавати дитині можливість виділити із особистого досвіду значущі для неї події, а фахівцям прояснити на основі текстів-наративів, по-перше, психічний та соматичний стан дитини, по-друге, емоційне забарвлення (позитивне чи негативне); по-третє, активне або пасивне ставлення дитини у вирішенні важливих для неї питань. Найважливішим є те, що для вчителя ці тексти, крім психологічної інформації, містимуть багато лінгвістичних показників, але без оцінювання за бали (!). Щодо писемної мови дитини, Ельконін Д.Б. (1980) визначав, "ми навчаємо її не тільки орфографії, правопису та граматиці, ми одноразово виховуємо її мислення, ми навчаємо її дисциплінувати власну думку, навчаємо її довільно нею користуватись, контролювати її хід".

Взагалі, *наратив* в психологічній літературі визначають як один із способів репрезентації минулого досвіду завдяки послідовності упорядкованих речень, які передають тимчасову послідовність подій за допомогою цієї упорядкованості (Чепелева Н.В., Калмикова Є.С., Мергентайлер Е., Чеснова І.Г.). Тому наратив в формі оповідання може стати особливо багатим джерелом знання про ті смисли, які люди знаходять в своєму повсякденному житті, бо ми організуємо свій особистий досвід та упорядковуємо життєві події головним чином в формі наративу (Фридман Д., Комбс Дж., 2001).

Визнано, що саме педагог (куратор, класний керівник) "був, є та буде основною шкільною фігурою, основним провідником різноманітних діянь та впливів на учнів, найважливішим гарантом їх інтелектуального та особистісного зростання в шкільному середовищі" (Бітянова М.Р., 1998; Немов Р.С., 1999; Кулагіна І.Ю., Колюцький В.Н., 2001), а в поєднанні із шкільним психологом, він матиме можливість доторкнутись, завдяки такому методу як наративний, до особистих

проблем, емоційних та соціально значущих переживань, до способу мислення та індивідуального стилю сприймання себе та навколишнього і т.п.

Власне, дитячі наративи дозволять виявити психологічну атмосферу існування учнів в колі сім'ї, друзів, однокласників, а значить нададуть можливість регулювати та, одноразово, підвищити рівень якісного педагогічного та виховного впливу з боку педагогів, кураторів, класних керівників та шкільних психологів для формування соціально адаптованої особистості з високим рівнем знань та культури.

Науменко О.М., старший інспектор
Чорноморської регіональної таможні

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК МЕТА НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ВНЗ

Категорія державних службовців – численна, багатоманітна за фаховим рівнем освіти, але єдина за своєю соціальною функцією – забезпечувати задоволення важливих потреб населення, суспільства в цілому безпосередньо у повсякденних міжособистих контактах з людьми, здійснюючи на практиці політику держави в усіх галузях життя. Успішне виконання державним службовцем свого соціального призначення ґрунтується на перевагах бюрократичної (у Веберівському розумінні цього терміну) організації як раціональної форми сучасної ієрархічної системи влади й підпорядкування, чіткого розподілу сфер компетенції, обов'язків службовців, їх високої кваліфікації; суворого дотримання встановлених законів і правил діяльності при виконанні своїх функцій.

Все це потребує високого рівня освіти, культури, професійної підготовки та морального рівня службовців. Найважливіші підвалини цих якостей особистості покликані закладати вищі навчальні заклади. Молода державність України потребує особливої уваги щодо цього і не можна заперечувати, що цій справі надається певне значення. У нас створена ціла система спеціальної підготовки державних службовців: Українська Академія управління при Президенті України, кафедра морського та митного права в Одеській національній юридичній академії, кафедра адміністративного права та адміністративної діяльності Одеського інституту внутрішніх справ, факультет митної справи в Одеському Державному морському університеті. Безпосередньо сприяє підготовці висококваліфікованих